

Σύγχρονες αγιολογικές ανακατατάξεις

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η ραγδαία εξάπλωση, μάλλον επέλαση, της τεχνολογίας και η είσοδός της στη βαθιά καθημερινότητα των περισσότερων χριστιανών, πέρα από την τεράστια γκάμα των λοιπών συνεπειών της, έχει και μια σημαντικότερη επίδραση στη διαμόρφωση της θρησκευτικότητας τόσο σε συλλογικό, όσο και σε εξατομικευτικό πεδίο. Αυτό σημαίνει ότι η ορθόδοξη αυτοσυνειδησία ενός μέλους της Εκκλησίας σήμερα έχει άλλες προσλαμβάνουσες, άλλες διαστάσεις και ανάγκες, προφανώς δε και άλλες απαιτήσεις συγκριτικά με τους χριστιανούς του παρελθόντος.

Αν γυρίσουμε στην εποχή της αρχέγονης, αλλά και της βυζαντινής χριστιανοσύνης, θα αντιληφθούμε αρκετά εύκολα για ποιον λόγο επικράτησε στο θέμα της αγιοκατάταξης αυτό που κυκλοφορεί σαν προφορική «παράδοση». Αναφέρομαι στον κλασικό τύπο τού «πρέπει να παρέλθουν 50 με 100 χρόνια για την ανακήρυξη κάποιου αγίου». Μάλλον θα πρέπει να θεωρηθεί περιττή η αναφορά πως κάτι τέτοιο ανήκει στον χώρο της λαϊκής θυμοσοφίας – έστω και στην καλώς εννοούμενη διάστασή της – ή και της δημώδους θρησκευτικής παραφιλολογίας, κάτι σαν και αυτό, δηλαδή, που λέγεται για το «πίστευε και μη ερεύνα» και το οποίο όλοι το αναζητούν μάταια κάπου μέσα στην Αγία Γραφή...

Είναι προφανέστατο ότι οι προνεωτερικές κοινωνίες, χωρίς τη δυνατότητα της σύγχρονης ιλιγγιώδους σε ταχύτητα και σε μέγεθος πληροφόρησης, ακολουθούσαν εντελώς διαφορετικούς ρυθμούς και αυτούς σεβόταν εν πολλοίς και η Εκκλησία. Η εν λόγω, επομένως, προϋποθετική παράμετρος περί της παρέλευσης τουλάχιστον πεντηκονταετίας για την επίσημη αναγνώριση κάποιου προσώπου εξάπαντος δήλωνε και τη βραδυπορία όλων των σχετικών διαδικασιών – ως προς το ακροάσθαι την εκκλησιαστική συνείδηση, την υποχώρηση των ενστάσεων και τη «φυσική αποχώρηση» των συγχρόνων ενός αγίου, οι οποίοι αφεύκτως υφίστανται

πάθη φυσικά και αφύσικα ως προς την παραδοχή της αγιότητας ενός ανθρώπου της διπλανής πόρτας – και τη σύνεση της διοικούσας Εκκλησίας, η οποία ποτέ στην Παράδοσή της δεν επέτρεψε εις εαυτήν να μεταλλαχθεί σε βιομηχανία παραγωγής και διαφήμισης προσώπων έκτακτης και θαυμαστής χαρισματικότητας.

Τα πράγματα σήμερα έχουν αλλάξει ριζικά ως προς το ένα σκέλος. Η πληροφορία διαχέεται ταχύτατα, με αποτέλεσμα να καθίστανται γνωστά τόσο τα πρόσωπα – φορείς της αγιότητας, όσο και τα έκτακτα σχετικά ενεργήματά τους, τα ενδεικτικά της αγιοσύνης τους, και στο επίγειο και στο μεταθανάτιο επίπεδο της παρουσίας και δράσης τους εν Εκκλησία. Το δεύτερο σκέλος, ωστόσο, ως προς το εκκλησιαστικό ήθος της σύνεσης και βραδύτητας των συνοδικών διαδικασιών συνεχίζει μεν να υφίσταται, αλλά δέχεται οπωσδήποτε πιέσεις και κινητικότητες πρωτόγνωρες, που δεν μπορούν να αφήσουν αδιάφορους τους αρμόδιους κρατούντες τα ποιμαντικά ηνία της Εκκλησίας.

Οι παρενέργειες εντοπίζονται με σχετική ευκολία σε αμφότερα τα πεδία. Η εκμετάλλευση, η μυθομανία, η προσωπολατρία, η υπερβολή και η εκ του αντιθέτου συκοφάντηση των υποψηφίων προς αγιοκατάταξη είναι μερικά εκ των πολυάριθμων ομόλογων φαινομένων που παρατηρούμε με μια απλή περιήγηση στο διαδίκτυο. Οι ταγοί, από την άλλη, της διαποίμανσης του λαού δέχονται πιέσεις άμεσες και έμμεσες, ηθικές, ψυχολογικές, καθώς και «φυσικές», δηλαδή ρητές, κατηγορηματικές και καταφανέστατες, προς αναγνώριση συγκεκριμένων ατόμων. Πιέσεις είτε από συγκεκριμένες ομάδες πιστών είτε από επισκόπους και άλλους ιερωμένους, οι οποίοι εκπροσωπούν πρόδηλες ή και αδιόρατες εκδηλώσεις αγάπης, «λατρείας» και θαυμασμού προς συγκεκριμένες αγιασμένες προσωπικότητες.

Την ίδια ώρα δεν λείπουν οι εξ αντιδράσεως υπερβολές στις απαντήσεις των στρεφόμενων κατά των φονταμενταλιζόντων και φανατικών «οπαδών» γνήσιων ή μη ηγιασμένων γερόντων. Συνήθως αυτοί φτάνουν στο εκ δεξιών άκρο, να εκφράζονται, δηλαδή, με κάποια αναίδεια ή και υποφώσκουσα απαξίωση σε βάρος τωόντι αγιασμένων ανθρώπων των ημερών μας, προδήλως εξ αγνοίας, ζηλοφθονίας ή και πλεονάζουσας εκκοσμικευτικής νοοτροπίας, νοσημάτων εκ των οποίων πάσχουν συνηθέστατα όσοι καταχωρούν εαυτούς στις λίστες των «φιλελευθεριζόντων και ελευθεροφρόνων», με όχι ευκαταφρόνητες εξάπαντος δόσεις επάρσεως και αυταρεσκειάς.

Ας δούμε, όμως, τα φαινόμενα τούτα στην εν τοις πράγμασι μεταφορά τους σε τωρινά και ορατά δεδομένα. Η αγιοκατάταξη του οσίου Πορφυρίου του Κausοκαλυβίτου (27/11/2013) έγινε γύρω στα είκοσι χρόνια από την κοίμησή του. Ενόσ Αγίου σπάνιας χαρισματικότητας για τα εκκλησιαστικά χρονικά. Αν αναλογιστούμε την αναγνώριση της αγιότητας του Γρηγορίου Παλαμά σε

συντομότερο διάστημα, τότε θα αντιληφθούμε πως ούτε αυθαιρεσία ούτε βιασύνη υπήρξε εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η ελευθερία της Εκκλησίας φαίνεται εν προκειμένω στην επιλογή της να δρα πάνω από το γράμμα του νόμου, όποτε το επιτρέπει η κρίση της και το επιβάλλουν οι περιστάσεις. Στην περίπτωση δε του νεοφανέντος αγιορείτη οσίου δεν νομίζω ότι τίθεται κάποιο ζήτημα, παρά μονάχα σε κακοπροαίρετους νόες και κακότροπες συνειδήσεις.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, επίσης, συνιστά η πρόσφατη φημολογία περί της αγιοκατάταξης του πατρός Παΐσιου (+1994). Πρόκειται σαφέστατα για έναν «τεράστιο» Άγιο των ημερών. Μια απλή επίσκεψη σε καθημερινή βάση στο μοναστήρι της Σουρωτής, όπου και ο τάφος του, σίγουρα είναι υπεραρκετή να πείσει εν προκειμένω. Δεν μιλάμε καν για την απίστευτη λαοθάλασσα των προσκυνητών τη μέρα της μνήμης του στις 12 Ιουλίου. Η συνείδηση του λαού βροντοφωνάζει εδώ και χρόνια την αγιότητα του ταπεινού αυτού μοναχού. Από το σημείο αυτό, όμως, μέχρι το «άκρο» που παρατηρήθηκε τελευταία – καθ' έλξιν από την περίπτωση του πατρός Πορφυρίου, άρχισε μια συζήτηση στο διαδίκτυο και συνεντεύξεις σε εκκλησιαστικά ενημερωτικά και έτερα sites για τον προσδιορισμό του ακριβούς χρόνου της αγιοκατατακτικής πράξης του Πατριαρχείου! – μέγα χάσμα εστί. Κατά τη γνώμη του γράφοντος, πολύ ορθά έπραξε το Φανάρι και «ανέβαλε» την επίσημη τούτη αναγνώριση, διότι άλλως θα φαινόταν συρόμενο από τον διαδικτυακό και συναισθηματικό συρμό των ημερών. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η συντριπτική πλειοψηφία των Ορθοδόξων σήμερα δεν περιμένει τα επίσημα Συνοδικά όργανα, προκειμένου να εκδηλώσουν την ευλάβειά τους στο πρόσωπο του αγίου αυτού ασκητού.

Ερχόμαστε και σε μια άλλη χαρακτηριστική περίπτωση. Ίσως οι πολλοί δεν γνωρίζουν ότι στο νησί της Πάρου ο γέρων Φιλόθεος Ζερβάκος (+1980) τιμάται ως Όσιος με Ναό επ' ονόματί του, με Ακολουθία, με αγιογραφίες και με προσκύνηση των ιερών του λειψάνων. Σε ερώτησή μου στην καθηγουμένη της Μονής, στην οποία φυλάσσονται τα τελευταία (Ζωοδόχου Πηγής Θαψανών), περί της σχετικής «τόλμης» των γηγενών, μου απάντησε με απλότητα και απόλυτη φυσικότητα πως στο νησί θεωρείται και τιμάται πανδημεί ως Άγιος και απλά κάποια στιγμή «περιμένουν» και τη σχετική Συνοδική επισφράγιση.

Δεν θα έλεγα ότι οι Παριανοί συνιστούν εν προκειμένω κανόνα αγιολογίας. Αυτή, όμως, είναι και η ελευθερία, η ομορφιά και Παράδοση της Ορθοδοξίας. Σε όλους μας αρέσει η σύνεση των μοναζουσών της Σουρωτής, που κρατούν τη μεσότητα ανάμεσα στην υπερβολή μιας πρόωρης de facto επίσημης αναγνώρισης και συνάμα δεν παρεμποδίζουν τις εκδηλώσεις ευλαβείας ως εις Άγιον προς τον πατέρα Παΐσιο, σεβόμενες με διάκριση το de jure της διοικούσας Εκκλησίας. Ποιος, όμως,

θα εγκαλούσε με σοβαρά θεολογικά επιχειρήματα και τους προαναφερθέντες νησιώτες περί την ουσία της «βιασύνης» τους;

Η Εκκλησία οφείλει να ανασυνταχθεί έναντι των καινών δεδομένων και στο ζήτημα των αγιοκατατάξεων. Δεν υπάρχει κανείς λόγος βεβιασμένων κινήσεων και εσπευσμένων ενεργειών της – πάντοτε το Άγιο Πνεύμα θα αναδεικνύει ηγιασμένες μορφές και θαυματουργά λείψανα – ούτε, όμως, μπορεί να αναστέλλει επί μακρόν, όπως σε άλλες εποχές, τις σχετικές διαδικασίες, τη στιγμή που σήμερα, έστω και μέσα από το διαδίκτυο, η φωνή του λαού εκφράζει την εκκλησιαστική συνείδηση σε άλλες ταχύτητες, συχνότητες και εντάσεις, χωρίς, φυσικά, να σύρεται από τους διαδικτυακούς και έτερους πολυάριθμους συγκυριακούς παράγοντες και πιεστικούς μηχανισμούς και πειρασμούς.